

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรมการพัฒนาศูนย์พยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาศูนย์พยาบาล ระหว่างหัวหน้าหอผู้ป่วยที่มี ประสบการณ์ในตำแหน่ง การได้รับการอบรมทางการบริหาร สังกัดของโรงพยาบาล การมีส่วนร่วมในการบริหารที่แตกต่างกัน ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติดังนี้
 - 1.1 เป็นพยาบาลวิชาชีพ
 - 1.2 ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป
 - 1.3 ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ ขนาด 500 เตียงขึ้นไป

เขตกรุงเทพมหานคร ในแผนกอายุรกรรม ศัลยกรรมและออร์โธปิดิกส์ สูติ-นรีเวชกรรม กุมารเวชกรรม แผนก จักษุ โสต คอ นาสิก หออภิบาลผู้ป่วยหนัก แผนกฉุกเฉินและผู้ป่วยนอก ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และ สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบแยกประเภท (Stratified random sampling) โดยนำชื่อโรงพยาบาลของรัฐที่ตรงตามลักษณะที่กำหนดในการวิจัย แบ่งเป็น 5 สังกัด ซึ่งมีทั้งหมด 8 แห่ง แล้วสุ่มโรงพยาบาลแต่ละสังกัดมา 1 โรงพยาบาล โดยวิธีการจับฉลาก ถ้าสังกัดใดมี 1 แห่ง ก็นำมาได้เลย จะได้ทั้งหมด 5 โรงพยาบาล เนื่องจากแต่ละโรงพยาบาลที่สุ่มมามีจำนวนประชากรไม่มาก จึงใช้พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยทุกคนในโรงพยาบาลทั้ง 5 แห่ง มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 210 คน แสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตามสังกัด และโรงพยาบาล

สังกัดและโรงพยาบาล	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ทบวงมหาวิทยาลัย		
โรงพยาบาลศิริราช	112	-
โรงพยาบาลรามธิบดี	49	49
กระทรวงกลาโหม		
โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า	46	46
โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช	32	-
โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า	30	-
กระทรวงมหาดไทย		
โรงพยาบาลตำรวจ	35	35
กระทรวงสาธารณสุข		
โรงพยาบาลราชวิถี	32	32
กรุงเทพมหานคร		
โรงพยาบาลวชิระ	48	48
รวม	384	210

ศูนย์วิจัยทางการแพทย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาศูนย์พยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย จำนวน 54 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาศูนย์พยาบาล จำนวน 21 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบตรวจสอบรายการเอกสาร จำนวน 33 ข้อ

การสร้างและลักษณะของเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้า จากตำรา เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ ประกอบกับการพิจารณาถึงการปฏิบัติงานจริงเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์พยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาศูนย์พยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด คือ แบบสอบถามและแบบตรวจสอบรายการเอกสาร

ชุดที่ 1 แบบสอบถามมี 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคลของหัวหน้าหอผู้ป่วยเกี่ยวกับระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่ง การได้รับการอบรมทางการบริหารการพยาบาล และสังกัดของโรงพยาบาล เป็นแบบให้เลือกตอบ มีจำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม การมีส่วนร่วมในการบริหาร เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารงานด้านการพัฒนาศูนย์พยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยกับผู้บริหารระดับเหนือขึ้นไป โดยจำแนกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ประกอบด้วยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

(Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) ที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบ เพียงคำตอบเดียว แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ (ตัวอย่าง เครื่องมือในภาคผนวก)

ลักษณะแบบสอบถามให้คะแนนดังนี้

มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นสม่ำเสมอ	ให้คะแนน 5 คะแนน
มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นเกือบทุกครั้ง	ให้คะแนน 4 คะแนน
มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 3 คะแนน
มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นนาน ๆ ครั้ง	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นเลย	ให้คะแนน 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคะแนนของแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหาร

พิจารณาในรูปคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.67-5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมในการบริหารอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.66 หมายถึง มีส่วนร่วมในการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-2.33 หมายถึง มีส่วนร่วมในการบริหารอยู่ในระดับน้อย

หลักเกณฑ์การตัดสินคะแนนของแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหาร

แบ่งเป็น 3 ระดับ เนื่องจากต้องการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมระดับน้อย ระดับปานกลาง ระดับมาก กับค่าเฉลี่ยของกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพของหัวหน้าหอผู้ป่วยเพียง 3 ระดับเท่านั้น ประกอบกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 193 คน ซึ่งมีจำนวนน้อยไม่สามารถแบ่งออกเป็น 5 ระดับได้

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ โดยศึกษาจากตำรา เอกสาร วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ประกอบกับการปฏิบัติงานจริงของหัวหน้าหอผู้ป่วย ทำให้สามารถแยกกิจกรรมออกเป็น 3 กิจกรรมคือ การประชุมพิเศษ การฝึกอบรม การจัดแหล่งบริการความรู้ แต่ละกิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ

1. การประชุมพิเศษ จำนวนทั้งหมด 18 ข้อ แบ่งออกเป็น
 - 1.1 ด้านการปฏิบัติกรพยาบาล 6 ข้อ
 - 1.2 ด้านการบริหารงาน 8 ข้อ
 - 1.3 ด้านการวิจัยทางการพยาบาล 4 ข้อ

2. การฝึกอบรม จำนวนทั้งหมด 21 ข้อ แบ่งออกเป็น
- 2.1 ด้านการปฏิบัติการพยาบาล 7 ข้อ
- 2.2 ด้านการบริหารงาน 8 ข้อ
- 2.3 ด้านการวิจัยทางการพยาบาล 6 ข้อ
3. การจัดแหล่งบริการความรู้ทางวิชาการ จำนวนทั้งหมด 15 ข้อ

แบ่งออกเป็น

- 3.1 ด้านการปฏิบัติการพยาบาล 4 ข้อ
- 3.2 ด้านการบริหารงาน 5 ข้อ
- 3.3 ด้านการวิจัยทางการพยาบาล 6 ข้อ

แต่ละคำถามจะมีตัวเลือกตอบ 2 อย่างคือ "ปฏิบัติ" กับ "ไม่ได้ปฏิบัติ"

ถ้าตอบ "ปฏิบัติ" ได้ 1 คะแนน ถ้าตอบ "ไม่ได้ปฏิบัติ" ได้ 0 คะแนน จากนั้นรวมคะแนน ข้อความแต่ละข้อความของกลุ่มตัวอย่าง หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อใดได้ค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงว่ามีการปฏิบัติมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง สอง สาม ตามลำดับ

เกณฑ์การจัดระดับกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพของหัวหน้าหอผู้ป่วย

ร้อยละ < 50 จัดอยู่ในระดับน้อย

ร้อยละ 50-75 จัดอยู่ในระดับปานกลาง

ร้อยละ > 75 จัดอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย จำนวน 21 ข้อ เป็นคำถามปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพพยาบาล ด้านการปฐมนิเทศ 6 ข้อ การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน 9 ข้อ การจัดแหล่งบริการความรู้ทางวิชาการ 6 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ

มีปัญหามากที่สุด ให้คะแนน 5 คะแนน

มีปัญหามาก ให้คะแนน 4 คะแนน

มีปัญหাপานกลาง ให้คะแนน 3 คะแนน

มีปัญหาน้อย ให้คะแนน 2 คะแนน

ไม่มีปัญหา ให้คะแนน 1 คะแนน

การแปลความหมายคะแนนพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้ (ระครอง กระณสุต,
2535)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีปัญหา

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีปัญหาน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

ชุดที่ 2 แบบตรวจสอบรายการเอกสารประกอบกิจกรรมการพัฒนาคณากร
พยาบาลทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ด้านการบริหารงาน ด้านวิจัยทางการ
พยาบาล ผู้วิจัยออกแบบเอง โดยการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์
หัวหน้าหอผู้ป่วย แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และผ่านการทดลอง ใช้กับหัวหน้าหอผู้ป่วยที่
มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของแบบตรวจสอบรายการ จะมี 2 ตัวเลือก คือ "มี" กับ "ไม่มี"
ถ้า "มี" เอกสารภายในหน่วยงาน ได้ 1 คะแนน ถ้า "ไม่มี" เอกสารภายในหน่วยงาน ได้
0 คะแนน จำนวนทั้งหมด 33 ข้อ รวมคะแนนแต่ละข้อความแล้วหาค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน เช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาคณากรพยาบาล

การหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม และแบบตรวจสอบรายการเอกสารที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว
ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไขเนื้อหา และภาษาที่ใช้ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
ทางการบริหารการพยาบาล จำนวน 10 ท่าน (รายนามในภาคผนวก) ตรวจสอบความตรง
ด้านเนื้อหา ความถูกต้องของการวัด ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เกณฑ์การพิจารณาคะแนน
การตัดสินความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม และแบบตรวจสอบรายการเอกสาร
ผู้วิจัยถือเกณฑ์ 8 ใน 10 ท่าน ของจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนำผลการตรวจสอบแบบสอบถาม
และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยถือ
เกณฑ์ 8 ใน 10 ท่าน ของจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิยอมรับและเห็นชอบด้วย

การหาความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยได้หาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้กับหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ ซึ่งมีลักษณะตรงตามเกณฑ์กับประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ด้วยการวิเคราะห์หาความคงที่ภายในด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ในชุดที่ 1 ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 4 และหาค่าความเที่ยงด้วยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (K-R 20) (ประคอง วรรณสูตร, 2535) ในส่วนที่ 3 และชุดที่ 2

ผลการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

- ชุดที่ 1 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการบริหาร ค่าความเที่ยง
= 0.95
- ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาบุคลากร ค่าความเที่ยง
= 0.90
- ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปัญหาการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาบุคลากร
ค่าความเที่ยง = 0.95
- ชุดที่ 2 แบบตรวจสอบรายการเอกสาร ค่าความเที่ยง = 0.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอลงหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล ทั้ง 5 แห่ง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลพร้อมแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด
3. เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าฝ่ายวิชาการของฝ่ายการพยาบาลแต่ละโรงพยาบาล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอความร่วมมือในการวิจัย
4. ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง ให้กับหัวหน้าหอผู้ป่วยพร้อมทั้งชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถามและนัดวันตรวจสอบรายการเอกสาร และนัดเก็บแบบสอบถามคืนภายใน 7 วัน

5. ผู้วิจัยได้ขอตรวจรายการเอกสารที่มีอยู่ในหน่วยงาน และขอรับแบบสอบถามคืนจากหัวหน้าหอผู้ป่วย ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 6 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2538 ถึง 15 ธันวาคม 2538 จำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 210 ฉบับ ได้รับคืน และมี ความสมบูรณ์ 193 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.9 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสังกัด

สังกัด	ส่งไป	จำนวนผู้ตอบ และสมบูรณ์	ร้อยละ
1. ทบวงมหาวิทยาลัย			
โรงพยาบาลรามธิบดี	49	49	100
2. กระทรวงกลาโหม			
โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า	46	40	86.9
3. กระทรวงมหาดไทย			
โรงพยาบาลตำรวจ	35	35	100
4. กระทรวงสาธารณสุข			
โรงพยาบาลราชวิถี	32	29	90.6
5. กรุงเทพมหานคร			
โรงพยาบาลวชิระ	48	40	83.3
รวม	210	193	91.9

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-PC ดังนี้

1. ข้อมูลสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ โดยจำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง การได้รับการอบรมทางการบริหารและสังกัดของโรงพยาบาล
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาศัลการ และตรวจรายการเอกสาร วิเคราะห์โดยนำคะแนนมาคำนวณเป็นค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าร้อยละเพื่อจัดระดับการปฏิบัติกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาศัลการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตามการได้รับการอบรมทางการบริหาร โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)
4. วิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาศัลการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งแตกต่างกัน สังกัดของโรงพยาบาลแตกต่างกัน และการมีส่วนร่วมในการบริหารแตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) หลังทดสอบอัตราส่วน F และใช้วิธีของเชฟเฟสำหรับวิเคราะห์รายคู่
5. ข้อมูลปัญหาของการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาศัลการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
6. ในการวิจัยครั้งนี้ตั้งระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย